

Stockholm i oktober 1980.

Angående tidningen Norrlandsfolket.

Från SACs expedition har jag erhållit kopia av din skrivelse i rubricerad fråga och som jag åtagit mig att besvara. Det gör jag med följande.

Tidningen Norrlandsfolet startades 1925. Efter att först ha utkommit med ett provnummer började den utgivas regelbundet med tre nummer i veckan från den 1 november 1925. Från och med 1929 utkom den som daglig ,dvs varje vardag.

Bakgrund och orsak till tidningens utgivande är i korthet denna. För Norrlandsfolkets tillkomst svarade den syndikalistiska rörelsen i Sverige(SAC). Dess tidning och huvudorgan var från och med 1922 Arbetaren. Den utkom som dagstidning ,dvs alla vardagar. Utgivningsort var Stockholm. På grund av det långa avståndet och otillfredsställande distributionsmöjligheter fick Arbetaren dålig spridning i bl a övre Norrland. Men där hade SAC som organisation en stark ställning. Norrbottens distrikt var ett av SACs större. I Kiruna var den syndikalistiska lokalorganisationen, LS platsens största fackliga organisation. Allt talade också för god fortsatt expansion. Med hänsyn härtill och till det faktum att socialdemokrater och kommunister hade ett flertal tidningar i övre Norrland framstod det som mycket angeläget att också den syndikalistiska riktningen inom arbetarrörelsen företräddes där av en egen tidning. Det var också ett stort önskemål från SAC-medlemmar i Norrbotten.

Därför beslöt SACs kongress 1925 att det oförtövat skulle startas en tidning för SAC där uppe och Kiruna valdes som utgivningsort.

Postadress	Telefon	Postgiro	Bankgiro
SAC	Expedition	08-34 35 59	50 583-4
Sveavägen 98		08-34 35 80	125-6643
113 50 STOCKHOLM	Internationellt	08-34 19 20	
Telegramadr: Arbetarcentral	Kassa	08-34 72 72	

SAC

Tidningens innehåll skulle självfallet präglas av den uppgift för vilken den tillkommit, alltså att informera om den syndikalistiska rörelsen och dess idéer och målsättning. Men den skulle samtidigt tillgodose behovet av nyhets- och annonsorgan inom sitt spridningsområde. I det häseendet skulle den inte vara speciellt annorlunda än de andra tidningarna. Den innehöll därför även idrottsnyheter. Däremot kan jag inte minnas att den hade s k serier. Ledare, en eller flera, fanns i varje nummer. Någon särskild insändaravdelning fanns inte. Men "insända i olika frågor fick tidningen då och då utifrån läsekretsen.

De "stora", allmänna nyheterna kom via TT:s svidelningskontor i Luleå. De telefonerades in sex gånger dagligen och därtill kom det en större sändning per post varje dag, där redaktionen kunde ta vad den ansåg värt att publicera, så långt det fanns plats i det lilla bladet.

I MalMBERGET hade tidningen sin enda fasta platsredaktion med en heltidsanställd. Denne hade att svara både för lokala nyheter från trakten och för prenumerationer, lösnummerförsäljning och annonsackvisitation. En del nyheter kom också till varje nummer från någon eller några av de ombud/kommissionärer, som de syndikalistiska lokalorganisationer ute i bygderna hade tillsatt. De fick en ringa ersättning för detta sitt arbete genom provision på försäljning av tidningar och annonser, samt honorar av närmast symbolisk storlek för bidrag i form av artiklar, reportage o d.

I Kiruna hade tidningen, åtminstone under flera år en person som försåg tidningen med lokala nyheter, bl a bevakade han vad som hände inom det kommunala livet i Kiruna, mot betalning per publicerad rad.

Som redan är sagt utgavs Norrlandsfolket av SAC, landets syndikalistiska organisation. SAC är inte på något sätt lierad med något politiskt parti. Organisationen företräder en egen, självständig samhällsåskådning och är därför också oavhängig i förhållande till andra partier och rörelser och står i avgörande avseende i motsättning till deras ideologier och strävanden. Av dessa skäl hade Norrlandsfolket självfallet inget som helst stöd från något parti, vare sig ekonomiskt eller på annat sätt. SAC granskade tidningens ekonomi.

Jag har inte tillgång till exakta siffror om tidningens upplaga. Men efter vad jag kan minnas av rapporter till konferenser och möten, så torde det ha rört sig om sådär cirka 4000 ex per nummer den första tiden. Enstaka nummer kan ha gått ut i större upplaga. Med tiden steg upplagan. Främsta anledningen till upp-

SAC

lagestegringen var att den syndikalistiska rörelsen var stadd i relativt snabb expansion i Norrbotten vid den här tiden.

Kiruna LS, t ex ökade sitt medlemsantal från 873 medlemmar 1925 till 1174 år 1930 och höll sig i stort sett kvar på den nivån några år framöver.

Den alldeles övervägande delen av tidningens upplaga spreds uppe i Kiruna. Därefter kom MalMBERGET/GÄLLIVARE. Att huvuddelen av upplagan gick till nämnda platser hade sin självfallna orsak främst den syndikalistiska organisationens starka försänkning hos malmfältens arbetare. En annan viktig orsak var att tidningen här nådde läsekretsen tidigare än de övriga lokaltidningarna. De utgavs ju i Boden och i kuststäderna och sändes till malmfälten med tåget. De måste, för att nå fram under dagen pressläggas flera timmar tidigare än Norrlandsfolket, som därigenom kunde innehålla "färskare" nyheter än konkurrenttidningarna.

Säkerligen förklarar detta att Norrlandsfolket hade en stor läsekrets utanför den syndikalistiska medlemskretsen både i Kiruna och MalMBERGET.

Denna fördel hade inte Norrlandsfolket när det gällde att få ut tidningen till platser utanför malmfälten. Dit kom Norrlandsfolket som det nu låg till med post och övriga kommunikationer, merendels senare än andra tidningar. Framförallt utgjorde det ett oöverstigligt hinder för tidningens spridning till den mer folkrika kustbygden.

Tidningen Norrlandsfolket utkom under hela krigstiden. Den hölls då också på militärförläggningarna i Norrbotten och minns jag inte alldeles fel uppnådde tidningen under de två sista krigsåren sin största upplaga. Hur stor vet jag inte, då uppgifter därom saknas i den dokumentation om Norrlandsfolket som vi förfoga över i SACs arkiv. Jag minns emellertid att någon uppgav siffror 6000 ex i försald upplaga. Jag kan inte gå o god för att uppgiften är korrekt, men finner det inte osannolikt.

I Kiruna och MalMBERGET skedde distributionen genom utbärning med egna bud. I övrigt anlätades posten och tidningen egna av SACs lokalorganisationer utsedda kommissionärer.

Några säkra uppgifter om prenumerations- och lösnummerpriser kan jag inte nu få fram. De finns givetsvis i Norrlandsfolket, men SAC har inga arkivex av tidningen. Sådan finns på Arbetarrörelsens arkiv i Stockholm och Kgl. Biblioteket (mikrofilmad) Då tidningen upphörde som SACs tidning beslöts att alla tidningslägg skulle överlämnas till Kiruna kommunalarkiv. Men vid förfrågan hos arkivet för ett par år sedan blev svaret att då fanns

SAC

inte Norrlandsfolket. Det kanske inte vore ur vägen att du gjorde en hänvändelse dit i alla fall?

Om tidningspriserna minns jag att kalkylerna för Norrlandsfolkets utgivning utgick man från att hålla samma pris som Norrlandsflamman. Antagligen gjordes det så också, sedan tidningen blev daglig.

Som SACs, alltså syndikalisternas tidning upphörde Norrlandsfolk 1952. Den såldes då till Folkpartiet. Om tidningens öden sedan dess vet jag inte mer än att den lades ner efter några få år.

Med hälsning!

G A Kronheffer

Ormingeringen 69

132 00 Saltsjö-Boo

Tel. 08/7156075